

بهشی دهیهم: کهرتی خانووبه ره؛ بازار و شوینه بازارگانیه کان له ههریمی کوردستان

09-04-2022

نووسه ره کان

مه محمود بابان

کورتە : گۆرانکاری گهوره به سهر شوینه بازارگانیه کاندا و ئەو ناوچانهی به بازار و دوکان و شوینی ئالۆگۆپی بازارگانی داده نریت له ههریمی کوردستان هاتوو، ئەویش به هۆی دروستبوونی پرۆژهکانی نیشته جیبوونهوه، ئەگەر له کۆندا له دیزاینی شارهکاندا شوینی بازار له سهنتهري شارهکان دانرابیت، ئەوا ئەمرۆ شهقامه سهرهکیهکانی هاتووچۆ و، تهنا ته نيو خودی پرۆژهکان به هۆی بوونی دوکان به بازار و شوینی بازارگانی داده نریت. ئیستا له نیو پرۆژهکانی نیشته جیبوون نرخی یهک مهتر دووجا له شهقامیکی سهرهکیدا که دوکان و باله خانهی بازارگانی تیدایه نهک دوو هینده و سی هیندهی شوینهکانی دیکهیه، بگره له پرۆژهکانی نیشته جیبوون ئەو خانووانهشی دهکهونه سهر شهقامه سهرهکیهکان یاخود دهتوانریت ئۆفیسێ بازارگانی لیبکرتنهوه بۆ کۆمپانیا به کاربهینریت نرخیهکانیان ئەگەر دوو هیندهی هه مان رووبهري خانووی ناو پرۆژهکه نه بیت ئەوا ئەوهنده نیویهکی دهکات، لێره دا و له بهشی دهیهمی ئەم زنجیره هه لسهنگاندهدا هه لوهسته له سهر رۆلی پرۆژهکانی نیشته جیبوون له دروستبوونی شوینه بازارگانیه کاندا (دوکان، بازار و شهقامی بازارگانی)، دۆزراوهکانی نرخی شوینه بازارگانیه کان له شهقامه جیاوازهکانی پارێزگاکان و لیکه وته باش و خراپهکانی ئەم تیکه لاییه دهکهن.

به رایی

گۆرپانکاری گهوره به سهر شوینه بازرگانیهکاندا و ئه و ناوچانهی به بازار و دوکان و شوینی ئالۆگۆری بازرگانی داده نریت له ههریمی کوردستان هاتوو، ئه ویش به هۆی دروستبوونی پرۆژهکانی نیشته جیپوونهوه، ئه گهر له کۆندا له دیزاینی شارهکاندا شوینی بازار له سهنته ری شارهکان دانرابیت، ئه و ئه مپۆ شه قامه سه ره کیهکانی هاتووچۆ و، ته نانهت نیو خودی پرۆژهکان به هۆی بوونی دوکان به بازار و شوینی بازرگانی داده نریت. ئیستا له نیو پرۆژهکانی نیشته جیپوون نرخی یه ک مه تر دوو جا له شه قامیکی سه ره کیدا که دوکان و باله خانهی بازرگانی تیدا به نه ک دوو هینده و سێ هینده ی شوینهکانی دیکه یه، بگره له پرۆژهکانی نیشته جیپوون ئه و خانووانه شی ده که ونه سه ره قامه سه ره کیهکان یا خود ده توانریت ئۆفیس ی بازرگانی لیکریته وه بۆ کۆمپانیا به کاربه ی نریت نرخیه کانیان ئه گهر دوو هینده ی هه مان رووبه ری خانووی ناو پرۆژه که نه بیت ئه و ئه و نده نیو به کی ده کات، لێره دا و له به شی ده یه می ئه م زنجیره هه لسه نگانده دا هه لوه سته له سه ره رۆلی پرۆژهکانی نیشته جیپوون له دروستبوونی شوینه بازرگانیهکاندا (دوکان، بازار و شه قامی بازرگانی)، دۆزراوهکانی نرخی شوینه بازرگانیهکان له شه قامه جیاوازهکانی پارێزگاکان و لیکه وته باش و خراپهکانی ئه م تیکه لاییه ده که بن.

نرخی شوینه بازرگانیهکان له پارێزگاکانی ههریمی کوردستان

به شی چواره می لیکۆلینهوه ی [بازاری خانووبه ره له ههریمی کوردستان](#) له باره ی گۆرپانکاریهکان له نرخی کرپن و فرۆشتن و به کریدانی شوینی بازرگانی له پارێزگاکانی ههریمی کوردستان، که به یی دۆزراوهکان نرخی فرۆشتن و به تایبه تیش نرخی به کریدان جیاوازیه کی گه و ره ی هه یه، بۆ نموونه به رزترین نرخی کرپن و فرۆشتن له ههریمی کوردستان ده که ویته شه قامی مه وله وی له سلیمانی، شه قامی فیتال و دریم ستی له هه ولێر. هه ره وه ها، له سلیمانی شه قامه میلییه کونهکان تا وه کو شه قامه نوێیهکان که به هۆی پرۆژهکانی نیشته جیپوون دروستبووه به ها که ی زیاتره و زیاتریش کرێ ده کات، له کاتیکدا له هه ولێر شه قامه نوێیهکان به تایبه تیش ئه وانه ی له نیو پرۆژهکانی نیشته جیپوون کرێ زیاتر ده که ن و زووتریش به کرێ ده دریت، نرخی کرپن و کرپن و فرۆشتنیش به شوینه بازرگانیهکان له ههریمی کوردستان له ماوه ی نیوان 2019 بۆ چاره کی یه که می 2021 به ره وه هه لکشان رۆشتوو، به شیوه یه ک له رووی کرپن و فرۆشتن له سه ره ئاستی ههریمی کوردستان نرخی یه ک مه تر دوو جا له 2019 دا به 2068.75 دۆلار و له چاره کی یه که می 2021 دا به رزبووه ته وه بۆ 2400.00 دۆلار. هه ره وه ها به هه مان شیوه ش بۆ کرپن روو له به رزبوونه وه بووه، بۆ کۆی زانیاریهکان له باره ی پارێزگانه وه برونه خشته ی یه که م.

خشته ی 1: بازاری شوینه بازرگانیهکان له پارێزگاکان و ههریمی کوردستان بۆ یه ک مه تر دوو جا به دۆلار

سال	پارێزگاکان	یه ک مه تر دوو جا* شوینی بازرگانی (کرپن و فرۆشتن)/دۆلار	یه ک مه تر دوو جا شوینی بازرگانی (کرپن) / دۆلار
2019	ههریمی کوردستان	2068.75	13.17
2019	هه ولێر**	2562.00	14.25
2019	سلیمانی	2291.00	38.75
2019	ده وۆک	910.00	8.00
2020	ههریمی کوردستان	2150.00	14.88
2020	هه ولێر	2500.00	14.75
2020	سلیمانی	2581.00	43.25
2020	ده وۆک	1090.00	9.00
2021	ههریمی کوردستان	2400.00	15.00

15.00	2755.00	ههولير	2021
43.75	2625.00	سلیمانی	2021
10.00	981.00	دهۆك	2021

سه‌رچاوه: بازاری خانووبه‌ره له ههریمی كوردستان/2021

*نرخى يهك مه‌تر دووجا به هاوبه‌ش Median له‌نيوان نرخه جياوازه‌كاندا دۆزراوه‌ته‌وه.

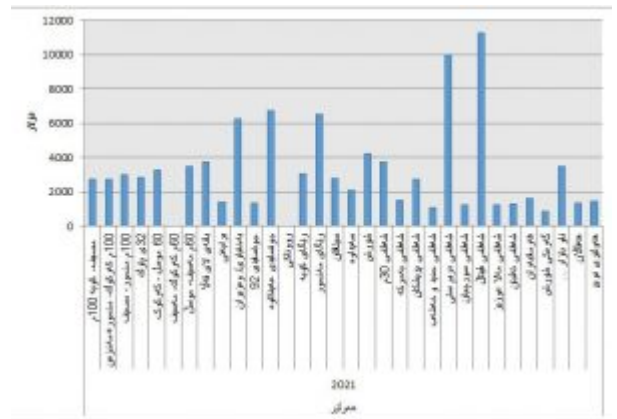
** ژماره‌ى شوپنه بازرگانىبه‌كانى هه‌ولير دوو هينده و سى هينده‌ى دهۆك زياتر وه‌رگيراوه

هه‌روه‌ها، جياوازى گه‌وره له به‌كريدان ياخود به‌كړى گرتنه‌وه‌ى شوپنه‌كان له هه‌رئيمى كوردستان هه‌يه، بۆ نموونه له سلیمانی و هه‌ولير جگه له كړى مانگانه، سه‌رقفلانه هه‌يه و هه‌روه‌ها زه‌وى شوپنه بازرگانىبه‌كانه ياخود هه‌يكه‌له‌كه‌ى ده‌درت به‌ خاوه‌نكار بۆ ته‌واوكردن و كاركردن به‌ هاوبه‌شى تيدا بۆ ماوه‌يه‌كى دياريكراو (موساته‌حه). كه ئەم جياوازيان له مامه‌لكردن به‌ مولك و شوپنه بازرگانىبه‌كان چ له‌نيو پرۆژه‌كانى نيشته‌جيبوون و ياخود ئەو شوپنه‌كانى به‌هۆى شه‌قامه نوپيه‌كان درووست ده‌بن ئالۆزيبه‌كى گه‌وره‌ى له شارسازى و بنياتانى شاره‌كان له هه‌رئيمى كوردستان درووستكردووه.

روئى پرۆژه‌كانى نيشته‌جيبوون له درووستبوونى شوپنه بازرگانىبه‌كاندا

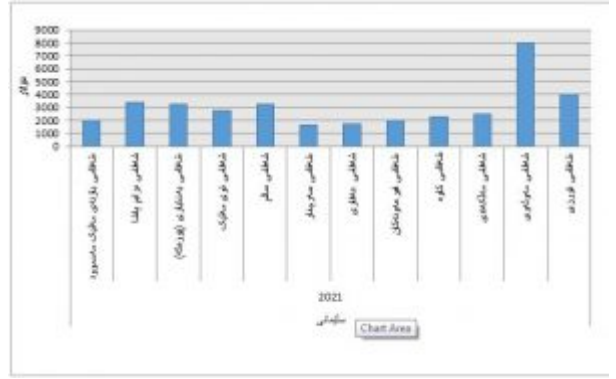
به‌پي داتا كۆكراوه‌كانى 32 شه‌قام و شوپنى بازرگانى له هه‌ولير، 12 له سلیمانی و 10 ش له دهۆك نرخه‌كان له شه‌قام و ريگايانه‌ى كه‌وتوونه‌ته سه‌ر پرۆژه‌كانى نيشته‌جيبوون (خانوو و شوقة) نرخه‌كانيان به‌رزتره بۆ كړى و كړين و فروشتن و، جياوازيشى له شارىكه‌وه بۆ شارىكى ديكه هه‌يه. بۆ نموونه شه‌قامى شيتال و شه‌قامى دريم ستي كه به‌هۆى پرۆژه‌ى نيشته‌جيبوون درووستبوون زۆرترين نرخى له‌رووى كړى و له‌رووى كرين و فروشتنه‌وه له‌سه‌ر ئاستى شه‌قامه‌كانى ديكه و شوپنه بازرگانىبه‌كان هه‌يه وه‌كو له گرافيك 1 دا هاتووه، به‌ئام له سلیمانی هه‌رچه‌نده پرۆژه نوپيه‌كان بوونه‌ته هۆى كردنه‌وه‌ى شوپنى بازرگانى و دووكان، به‌ئام شه‌قامه كۆن و سه‌ره‌كيبه‌كانى ناوشار گرانتره ياخود كړى زياتر ده‌كات، وه‌كو له گرافيكى دووه‌مدا هاتووه.

گرافيك 1: نرخى شه‌قام و شوپنه بازرگانىبه‌كان له‌چاره‌كى يه‌كه‌مى 2021 دا له هه‌ولير

سه‌رچاوه: بازاری خانووبه‌ره له هه‌رئيمى كوردستان/2021

گرافيك 2: نرخى شه‌قام و شوپنه بازرگانىبه‌كان له‌چاره‌كى يه‌كه‌مى 2021 دا له سلیمانی

سەرچاوه: بازاری خانووبه‌ره له ههریمی کوردستان/2021

هه‌روه‌ها، درووستبوونی شوپنه بازرگانیه‌کان له نێو پرۆژه‌کانی نیشته‌جێبوون دابه‌ش ده‌بێت به‌سهر دوو به‌شدا، یه‌که‌میان ئه‌وانه‌ی که له‌سه‌ره‌تاوه شوپنیاکان بۆ ده‌ستنیشانکراوه له پرۆژه‌کاندا بنیاتنراوه و هه‌ندیکه‌ی دیکه‌یان دوا‌ی ته‌واوبوونی پرۆژه‌کان ده‌بنه شوپنی بازرگانی، که هه‌وکاری سه‌ره‌کی ئه‌مه‌ش به‌هۆی زیادبوونی خواسته‌وه بۆ به‌رده‌ستی‌بوونی ده‌رفه‌تی بازرگانی و کردنه‌وه‌ی ئۆفیس‌ی بازرگانی. هه‌ریۆیه‌ش خانووه‌کان ده‌رۆخ‌خندهرین یاخود رووخ‌خندراون و. له‌شێوازی ئۆفیس‌ی بازرگانی و ته‌لاری بازرگانی بنیاتده‌نرێته‌وه، که ئه‌م دیارده‌یه‌ش ئیستا له نێو پرۆژه‌کانی نیشته‌جێبوون ده‌بینرێت، لێره‌دا و به‌خاڵ لێکه‌وته‌ باش و خراپه‌کانی ده‌خه‌ینه‌په‌روو:

لێکه‌وته‌ باشه‌کانی

- ده‌بێته‌ سه‌نته‌رێکی گه‌وره‌ی ره‌خساندنی هه‌لی کار بۆ کارکردن.
- نرخ‌ی خانووه‌کان و زه‌وییه‌کان نێو پرۆژه‌کان به‌رزده‌بێته‌وه
- ده‌بێته‌ ناوچه‌یه‌کی ئالۆگۆری بازرگانی
- کارناسانی بۆ دانیشتوانی نێو پرۆژه‌که‌ ده‌ر‌ه‌خسینێت له‌ فه‌راهه‌مکردنی پێداویستییه‌کان.

لێکه‌وته‌ خراپه‌کانی

- له‌ده‌ستدانی تایبه‌تمه‌ندی پرۆژه‌کان، هه‌ریۆیه‌ش هه‌ندیک پرۆژه بۆ ئۆفیس‌ی بازرگانی بنیاتنراون کراون به‌شوینی نیشته‌جێبوون و به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه!، که ئه‌مه‌ش تایبه‌تمه‌ندی دانیشتوانی نێو پرۆژه‌کان ناچارێت.
- به‌فیر‌چوونی سامان و سه‌رچاوه‌کان به‌هۆی دووباره‌ تێکدانی خانووه‌کان و بنیاتنه‌وه‌یان.
- پیسکردنی ژینگه‌ی کوردستان به‌تایبه‌ت ئه‌و شوپنه‌ی پاشماوه‌کانی خانووه‌کانی لێ فریده‌درێت.
- درووستبوونی قه‌ره‌باڵخی و جه‌نجالی له‌ شه‌قام و شوپنی نیشته‌جێبوونی دانیشتوانی نێو پرۆژه‌کاندا، چونکه‌ ماله‌ و ئۆفیس به‌ته‌نیشته‌ یه‌که‌وه‌ ده‌بێت.
- ئه‌گه‌ری درووستبوونی کیشه‌ی کۆمه‌له‌یه‌تی له‌نێوان خاوه‌ن ماله‌کان و ئۆفیس‌ه‌کاندا.
- نه‌بوونی پارکینگ و شوپنی وه‌ستانی ئۆتۆمبیل، بۆ کارمه‌ندانی کۆمپانیاکان و بێزارکردنی دانیشتوانی نێو پرۆژه‌که‌.

کۆتایی

ئه‌م ئالۆژییه‌ی گۆرپنی شوپنی بازرگانی یاخود جۆره‌کانی دیکه‌ی ره‌گه‌زی زه‌وی بۆ شوپنی نیشته‌جێبوون ته‌نیا له‌ هه‌ریمی کوردستان نییه‌، بگه‌ر به‌پێی راپۆرتێکی ناوه‌ندی رهند هه‌مان دیارده‌ له‌ لوس ئه‌نجولوسیش ده‌بینرێت [1]، به‌لام له‌وی تایبه‌تمه‌ندی شوپنه‌که‌ و گونجانی بۆ شوپنی نیشته‌جێبوون و به‌هۆی نه‌مانی زه‌وی و زیادبوونی خواسته‌وه‌یه‌، به‌لام ئه‌وه‌ی ئێره‌ تازه‌ بنیاتده‌نرێت که ده‌توانرێت به‌پێی پلانی پێشوه‌خته‌ی شار بێت، نه‌وه‌کو له‌دوا‌ی کۆتایهاتنی پرۆژه‌کان، ته‌لار و پرۆژه بازرگانیه‌کان بکریته‌ به‌ خانوو و ماله‌، پرۆژه‌کانی نیشته‌جێبوون بکریته‌ به‌ ئۆفیس‌ی بازرگانی!

هه‌روه‌ها که‌رتی خانووبه‌ره‌ رۆلیکی گه‌وره‌ی له‌ درووستبوونی شوپنه بازرگانیه‌کان هه‌بووه‌، و بووه‌ته‌هۆی ئه‌وه‌ی نرخ‌ی کرێ یاخود کرپن و فرۆشتنی شوپنه بازرگانیه‌کان و یاخود دووکان و با‌له‌خانه‌کان له‌ هه‌ریمی کوردستان روو له‌ به‌رزبوونه‌وه‌ بێت و ده‌رفه‌تی هه‌لی کاری نوێ بپه‌خسینێت.

لهكوتاييدا، ئهگهر پيداچوونهوهيهكى خيرا بهو ئالوزى و پشيوويهى بههوى گورپنى رهگهزى زهويهكان له بازرگانى و پيشهسازى بو نيشتهجيپوون و، كردنى شوپنى نيشتهجيپوون بو بازرگانى نهكرىت، ئهوا لهوانهيه جگه له دروستبوونى كيشهى جياواز و ئالوزى زياتر بو داهاتووى شارهكان لهرووى فهراهههمكردنى خزمهتگوزارى سهرهتايى دانىستوانهكهى ئهوا ليكهوتهى ئابوورى و كومهلايهتى پيشبىنى نهكراوى ليدهكهويتهوه؟ له داهاتووشدا ههردوو رهگهزى پروژهكان، چ بازرگانى و چ نيشتهجيپوونيش بىت له دهستبجىت، چونكه ئالوزيهكى بى ويئا دهخولقينيىت، كه ئىستا لهنيو ههنديك له پروژهكاندا لهرووه جياوازهكان و بهتايبهتيش پاركينگ، هاتووچو، قهرهبالخى، دروستبوونى كيشه و تهنانهت دروستبوونى ئالوزى له نيوان دراوسىكان دهبينرىت.

سهرچاوهكان

file:///C:/Users/Mahmood/Downloads/RAND_RRA1333-1.pdf [1]